

אליה גביש

לכל צבא ישנם עקרונות-דוקטרינות הנראים מאוד רחבים וכלליים; אך עקרונות אלה באים לידי ביטוי מעשי, ונמצא להם פתרון קונקרטי, רק אם עוסקים בהם, דשים ומנסים להתעמק בכל צדדיהם. לא אחת מתברר שהאמצעי היעיל לבחינתם וניתוחם המעשיים מונח בשטח האימונים.

אחת הבעיות המתמידות, העומדות בקביעות לפני צה"ל — והשומרות תמיד על חריפותן — היא זו של פיתוח מחשבת הלוחמה של צה"ל. ודאי שברבות מבחינותיה זוהי בראש-וראשונה בעיה למטות ומפקדות שבדרגים-גבוהים, אך עם זאת מתעורר לא פעם רושם שאנחנו מסתגרים בשטח זה יותר מדי בתחום אותם בירורים, עבודות-הכנה ותכנונים הנערכים בתוך אנפי המטה-הכללי והפיקודים וביניהם. לעומת זאת הנך מתרשם לעתים כי פחות מדי עוסקים אנו בכלל-עבודתו של צה"ל, ובהחדרת היסוד — והמתוד — של חיפוש-מחשבה לתוך עבודה זו. וכונת דברים אלה לצה"ל על כל הדרגים שבו — אותם דרגים שיש ביכולתם לתרום לפיתוח מחשבה מתכננת ומבצעת (ולמעשה — מדרג מפקד הגדוד ועד אלופי הפיקודים). אני חושב שיש ויש מה לעשות בשטח זה. וסבורני כי יש גם מקום להעלות הצעות מסוימות.

כך, חושב אני שצריך להחדיר ולפתח יותר את שיטת אימון-הסגל המתבססת על תרגילי המפות. שתי מעלות יתרות מציינות שיטה זו. האחת היא — תכליתיותה: אלה הם תרגילים המאפשרים מעל-לכל פיתוח מובהק של מחשבה מבצעית, של רגילות במושגי טקטיקה ושל התמצאות אופרטיבית. והמעלה האחרת היא חסכוניותה: שכן אין שום השקעה כספית כרוכה בעריכת התרגילים, ונתוני התרגיל תלויים ומותנים רק במגמות תכנון אימון-הסגל ובהחלטת מנהל-התרגיל — ולא בימי-מילואים ובשעות-רכב, בהקמת רשתות-קשר ועוד כיו"ב. שלושה דברים נכבדים יכולים אנו להשיג באם נרבה בתרגילי-מפות ובאם נשתית אותם על תכנית מקפת ומחושבת: —

- הדבר יאפשר לשכבה רחבה-למדי של הקצינים, המתאמנים בדרך זו, להכיר יאת כלל הזירות של מדינת ישראל — תחת להכיר רק אותה זירה אחת שהיא הזירה אשר אותה יחידה, עוצבה או מפקדה מכוונת אליה ולקראתה בתכנון אופרטיבי, מעשי.
- בצורה זו של תרגילים נהיה חופשיים, ותהיה לנו היכולת, לפתח את מחשבת-נר המבצעית בתחום האמצעים הקיימים, על מלא צירופיהם האפשריים — מבלי שנהיה כפופים על-ידי חלוקתם, וריתוקם, שבמציאות היום-יום.
- במסגרתו של תרגיל מסוג זה ניתן לנו גם לחשוב על המגמות והדרכים בהם יש לפתח את המחשבה הטקטית של העתיד — ואף בתחום אותם אמצעים שעדיין אינם מצויים בצבא. התכנון האופרטיבי התקין והרגיל מתבסס בעיקר — ומחובתו להתבסס כך — על העוצבות ועל אמצעי-הלחימה כפי שהם קיימים בפועל. אך אנחנו חייבים לראות גם כיצד יופעלו כלי-נשק חדשים — ויתכן אף בטנחים ארוכים-יותר. פירושו של דבר — עלינו להשחין את מחשבתנו גם לקראת מצבים בהם יהיו לרשותנו אמצעים אשר מאפשרים אולי גם לחימה בלתי-סטנדרתית, "יוצאת-דופן" — אולי במימד-השלישי, או בחדירות יותר עמוקות ועוד אפשרויות שונות כאלו.

כלל-של-דבר: בדרך של שימוש תכניתי ומכוון בתרגילי-המפות ניתן-גם-ניתן להגיע להישגים גדולים; אך יתכן שהעיקר שבהישגים כאלה הוא ההודמנות הכפולה: לפתח את המחשבה המבצעית ולהכיר ולהתמצא בכלל הזירה של פעולות העלולות-להיגזר עלינו על-ידי צירופי-מצבים אלה או אחרים.